

ΣΤΕ 2037/2007

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΤΜΗΜΑ Γ`

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 29 Μαρτίου 2007, με την εξής σύνθεση: Γ. Σταυρόπουλος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Γ` Τμήματος, Ν. Σακελλαρίου, Ν. Μαρκουλάκης, Α. Καραμιχαλέλης, Γ. Ποταμιάς, Σύμβουλοι, Μ. Σταματοπούλου, Δ. Βανδώρος, Πάρεδροι. Γραμματέας η Δ. Μουζάκη, Γραμματέας του Γ` Τμήματος.

Για να δικάσει την από 9 Ιανουαρίου 2007 αίτηση:

της, κατοίκου Βελεστίου Ν. Μαγνησίας, η οποία παρέστη με τους δικηγόρους: 1) Νικόλαο Παπαπέτρο (Α.Μ. 284 Δ.Σ. Βόλου) και 2) Γεώργιο Σωτηρέλη (Α.Μ. 13849) που τους διόρισε στο ακροατήριο,

κατά του, κατοίκου Βελεστίου Ν. Μαγνησίας, ο οποίος παρέστη με τους δικηγόρους: 1) Νικόλαο Καλλέ (Α.Μ. 2953) και 2) Λάμπρο Γεωργακόπουλο (Α.Μ. 25632) που τους διόρισε στο ακροατήριο.

Με την αίτηση αυτή η αναιρεσείουσα επιδιώκει να αναιρεθεί η υπ` αριθμ. 363/2006 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Βόλου.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του Εισηγητή, Συμβούλου Ν. Μαρκουλάκη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τους πληρεξουσίους της αναιρεσείουσας, οι οποίοι ανέπτυξαν και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους αναιρέσεως και ζήτησαν να γίνει δεκτή η αίτηση και τους πληρεξουσίους του αναιρεσιβλήτου, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (ειδικά γραμμάτια παραβόλου Α` 3371303, 3371306, 2425333, 2425323/2007).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή, η οποία εισήχθη στην επταμελή σύνθεση του Τμήματος, λόγω σπουδαιότητας, με πράξη του Προέδρου του, ζητείται, παραδεκτώς, η αναιρέση της 363/2006 αποφάσεως του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Βόλου καθ` ο μέρος με την απόφαση αυτή απορρίφθηκε ένσταση της αναιρεσείουσας, υποψηφίας Δημάρχου με το συνδυασμό «.....» κατά τις δημοτικές εκλογές της 15ης και της 22ας Οκτωβρίου 2006 στο Δήμο Φερών Νομού Μαγνησίας Με την εν λόγω ένσταση η αναιρεσείουσα είχε ζητήσει την τροποποίηση της 426/24.10.2006 πράξεως του Προέδρου Πρωτοδικών Βόλου με την οποία

καταρτίσθηκε ο πίνακας αποτελεσμάτων των επαναληπτικών εκλογών της 22ας Οκτωβρίου 2006 στον ανωτέρω Δήμο και αναδείχθηκε πρώτος, με 2454 ψήφους, ο συνδυασμός «.....», με υποψήφιο Δήμαρχο τον αναιρεσίβλητο, και δεύτερος με 2453 ψήφους, ο ως άνω συνδυασμός «.....», με υποψήφια Δήμαρχο την αναιρεσείουσα. Εξ άλλου, ο αναιρεσίβλητος είχε ασκήσει αντένσταση, η οποία επίσης απορρίφθηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

3. Επειδή, στο άρθρο 25 παρ. 1 του κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 3463/2006 Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Α` 114/8.6.2006) ορίζεται ότι: «Δικαίωμα να εκλέγουν τις δημοτικές ή κοινοτικές αρχές έχουν όλοι οι δημότες του Δήμου ή της Κοινότητας. Δικαίωμα να εκλέγουν τις δημοτικές ή κοινοτικές αρχές έχουν επίσης οι πολίτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία ...», στο άρθρο 26 παρ. 1 ορίζεται ότι: «Το εκλογικό δικαίωμα ασκούν μόνο όσοι είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους και στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους του Δήμου ή της Κοινότητας, κατά τις ειδικότερες διατάξεις της νομοθεσίας ...», στο άρθρο 27 παρ. 1 ότι: «Οι εκλογικοί κατάλογοι, που ισχύουν για τις βουλευτικές εκλογές, ισχύουν και για τις εκλογές των δημοτικών και κοινοτικών αρχών ... με παράλληλη τήρηση των διατάξεων για την άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν από πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και στο άρθρο 49 παρ. 1 ότι: «Οι διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών εφαρμόζονται αναλόγως και κατά τη διενέργεια των δημοτικών και κοινοτικών εκλογών για όσα θέματα δεν υφίσταται ειδική πρόβλεψη στις ρυθμίσεις του παρόντος». Εξ άλλου, στο άρθρο 7 παρ. 1 του π.δ. 351/2003 «Κωδικοποίηση σ` ενιαίο κείμενο των διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών» (Α` 316) ορίζεται ότι: «Η εκλογή γίνεται σε κάθε δήμο ή κοινότητα μόνο με τους εκλογικούς καταλόγους που τηρούνται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και έχουν καταρτιστεί με βάση τα δημοτολόγια του οικείου δήμου ή κοινότητας», στο δε άρθρο 8 παρ. 2 και 3 του ίδιου π.δ. ορίζεται ότι: «2. Κάθε εκλογέας εγγράφεται μόνο στους εκλογικούς καταλόγους του δήμου ή της κοινότητας στα δημοτολόγια των οποίων είναι εγγεγραμμένος, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού κώδικα. 3. Η εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους είναι υποχρεωτική. Καθένας εγγράφεται μόνο μία φορά σε ένα εκλογικό κατάλογο». Περαιτέρω, στις διατάξεις των άρθρων 17, 18 παρ. 8 και 9, 21 και 22 παρ. 1 του προϊσχύσαντος Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (π.δ. 410/1995, Α` 231), που ίσχυσαν μέχρι τις 31.12.2006, ορίζοντο τα εξής: Άρθρο 17: «Κάθε Έλληνας υπήκοος είναι δημότης ενός δήμου ή μιας κοινότητας». Άρθρο 18 παρ. 8 και 9: «8. Ο ενήλικος ή ο έγγαμος μπορεί με αίτησή του μετά από μία διετία να γίνει δημότης σε κάποιο δήμο ή κοινότητα όταν αποκτά εκεί κατοικία ... 9. Δεν απαιτείται η προϋπόθεση της διετούς κατοικίας για τη μεταδημότευση: α) του ενός των συζύγων για να αποκτήσει τη δημοτικότητα του άλλου. β) των πρώην συζύγων λόγω λύσεως του γάμου για να αποκτήσουν τη δημοτικότητα που είχαν πριν από το γάμο. γ) του ενήλικου προκειμένου να αποκτήσει την αρχική δημοτικότητα που είχε ο ίδιος ή οι γονείς του. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται για μία μόνο φορά». Άρθρο 21: «Η απόκτηση νέας δημοτικότητας δήμου ή κοινότητας συνεπάγεται την απώλεια της προηγούμενης δημοτικότητας». Άρθρο 22 παρ. 1: «Σε κάθε δήμο και κοινότητα τηρείται δημοτολόγιο». Στο δε άρθρο 4 παρ. 5 του ν. 2647/1998 (Α` 237) ορίσθηκε, μεταξύ άλλων, ότι η βεβαίωση μόνιμης κατοικίας, όπου απαιτείται, χορηγείται από τον δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας, ενώ, ήδη, το άρθρο αυτό, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 13 παρ. 3 του ν. 3242/2004 (Α` 102), ορίζει ότι: «Η ιδιότητα μόνιμου κατοίκου, όπου αυτή απαιτείται, βεβαιώνεται από τον δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας. Η οικεία βεβαίωση χορηγείται εφόσον προκύπτει πραγματική εγκατάσταση στο δήμο ή στην κοινότητα ...». Εξ άλλου, η έκδοση των

πράξεων μεταδημοτεύσεως λαμβάνει δημοσιότητα, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 12 παρ. 1 του ως άνω π.δ. 351/2003, σε ιδιαίτερες καταστάσεις που συντάσσονται από το Δήμαρχο ή τον Πρόεδρο της Κοινότητας κάθε ημερολογιακό δίμηνο περιλαμβάνονται όλες οι μεταβολές που έχουν επέλθει στα δημοτολόγια λόγω θανάτου, μεταδημοτεύσεως, διορθώσεως στοιχείων εγγραφής και αποκτήσεως ή απώλειας της ελληνικής ιθαγενείας, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ. 1 του ίδιου π.δ., οι καταστάσεις αυτές αναρτώνται στο δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα από 1ης μέχρι 10ης του επόμενου μήνα μετά από τη λήξη του διμήνου.

4. Επειδή, εξ άλλου, στο άρθρο 258 του κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Α` 97) ορίζεται ότι: «Κατά την εκδίκαση της ένστασης, το δικαστήριο μπορεί να κρίνει παρεμπιπτόντως ζητήματα που αφορούν τη νομιμότητα ... και των προπαρασκευαστικών της εκλογής πράξεων (εγγραφή, μετεγγραφή ή διαγραφή εκλογέα στους, ή από τους, εκλογικούς καταλόγους, διόρθωση στοιχείων του που περιλαμβάνονται σε αυτούς κ.τ.τ.), εφόσον, σε κάθε περίπτωση, η νομιμότητα αυτή δεν έχει κριθεί με δύναμη δεδικοσμένου». Σύμφωνα με την διάταξη αυτή, ερμηνευόμενη σε συνδυασμό με την διάταξη του άρθρου 249 παρ. 1 περ. α` του αυτού Κώδικα, που ορίζει ότι: «Λόγους ένστασης μπορούν να θεμελιώσουν: α) οι παραβάσεις του νόμου κατά τη διεξαγωγή της εκλογής ...» και την διάταξη του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 251 του ίδιου Κώδικα, που ορίζει ότι το δικόγραφο της ενστάσεως «... πρέπει να περιέχει σαφείς και συγκεκριμένους λόγους ...», κατά την εκδίκαση ενστάσεως που αμφισβητεί το κύρος των εκλογών για την ανάδειξη των αιρετών οργάνων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), το δικαστήριο, κατόπιν προβολής σχετικού λόγου, ελέγχει παρεμπιπτόντως και πράξεις μεταδημοτεύσεως, δυνάμει των οποίων ενεγράφησαν στον εκλογικό κατάλογο και εψήφισαν στο συγκεκριμένο Ο.Τ.Α. εκλογείς, χωρίς να δεσμεύεται από το τεκμήριο νομιμότητας των πράξεων αυτών (πρβλ. Α.Ε.Δ. 26/1994, Σ.τ.Ε. Ολομ. 1273/1993), εφόσον ο ενιστάμενος αναφέρεται ονομαστικώς σε μεταδημοτεύσαντες εκλογείς και προβάλλει, με σαφείς ισχυρισμούς, ότι οι πράξεις της μεταδημοτεύσεώς τους είναι νομικώς πλημμελείς διότι ελλείπουν οι σχετικές αιτήσεις μεταδημοτεύσεως ή οι πράξεις οι οποίες, κατά τις οικείες διατάξεις, αποτελούν το νόμιμο έρεισμα της εγγραφής στο δημοτολόγιο (και, κατ` επέκταση, στον εκλογικό κατάλογο). Ετσι, προκειμένου περί μεταδημοτεύσεως, όπως συνάγεται από την ως άνω διάταξη του άρθρου 258 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Κ.Δ.Δ.), το δικαστήριο ελέγχει αν η εγγραφή στο δημοτολόγιο του νέου Ο.Τ.Α. στηρίζεται σε αίτηση μεταδημοτεύσεως και σε βεβαίωση μόνιμης κατοικίας ή, επί μεταδημοτεύσεως συζύγων ή τέκνων, σε ληξιαρχική πράξη ή πιστοποιητικό οικογενειακής καταστάσεως. Δεν επεκτείνεται όμως ο παρεμπιπτόν δικαστικός έλεγχος σε περαιτέρω έρευνα της νομιμότητας της πράξεως βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας ή της ληξιαρχικής πράξεως ή πιστοποιητικού οικογενειακής καταστάσεως, στις οποίες στηρίχθηκε η πράξη μεταδημοτεύσεως (πρβλ. Α.Ε.Δ. 16/2005). Η ερμηνεία αυτή της ανωτέρω διατάξεως του άρθρου 258 του Κ.Δ.Δ. προς την κατεύθυνση του περιορισμού του παρεμπιπτόντος δικαστικού ελέγχου δικαιολογείται από την ανάγκη της ασφαλείας δικαίου και της ταχείας επιλύσεως, για λόγους δημοσίου συμφέροντος, των εκλογικών διαφορών που αφορούν την ανάδειξη των αιρετών οργάνων των Ο.Τ.Α. Αλλωστε, η νομιμότητα των πράξεων μεταδημοτεύσεως και των συναφών πράξεων, όπως λ.χ. των σχετικών πράξεων βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας, ελέγχεται ευθέως, από το Συμβούλιο της Επικρατείας, κατά τον προσήκοντα χρόνο, κατόπιν ασκήσεως αιτήσεως ακυρώσεως από κάθε ενδιαφερόμενο, όπως είναι και κάθε δημότης του Ο.Τ.Α. στο δημοτολόγιο του οποίου εγγράφεται αυτός που μεταδημοτεύει (πρβλ. Σ.τ.Ε. 765/1960).

5. Επειδή, εν προκειμένω, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το δικάσαν δικαστήριο, αφού δέχθηκε την εκτιθέμενη στην προηγούμενη σκέψη ερμηνεία του άρθρου 258 του Κ.Δ.Δ. ως προς την έκταση του παρεμπόπτοντος ελέγχου των πράξεων μεταδημοτεύσεως, απέρριψε τον προβληθέντα με την ένσταση της αναιρεσείουσας λόγο περί νομικής πλημμελείας των μεταδημοτεύσεων στο Δήμο Φερών πέντε εκλογέων (.....,,, και της συζύγου του), με την αιτιολογία ότι οι πράξεις του Δημάρχου Φερών περί μεταδημοτεύσεως των εν λόγω εκλογέων (αντιστοίχως, 56/18.4.2006, 117/7.2.2006, 54/3.6.2005 και 66/11.5.2006 – κοινή απόφαση για το ζεύγος) έχουν εκδοθεί νομίμως κατόπιν αιτήσεων των ενδιαφερομένων και εκδόσεως από το Δήμαρχο Φερών σχετικών βεβαιώσεων περί μόνιμης κατοικίας επί διετία στα όρια του Δήμου, μνημονεύονται δε στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση οι ημερομηνίες όλων των εν λόγω αιτήσεων και βεβαιώσεων. Με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η ως άνω αιτιολογία δεν είναι νόμιμη και επαρκής, καθόσον το δικάσαν δικαστήριο, παραβιάζοντας το άρθρο 258 του Κ.Δ.Δ., περιόρισε τον προβλεπόμενο από το άρθρο αυτό παρεμπόπτοντα έλεγχο και παρέλειψε να εξετάσει τους προβληθέντες με την ένσταση της αναιρεσείουσας ισχυρισμούς ότι οι ανωτέρω μεταδημοτεύσεις ήταν παράνομες διότι δεν είχε γίνει από τη δημοτική αρχή ο αναγκαίος έλεγχος ως προς τη συνδρομή της διετούς μόνιμης κατοικίας, με την εκτίμηση εγγράφων στοιχείων (φορολογικών δηλώσεων, λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος, μισθωτηρίων συμβολαίων ή τίτλων κυριότητας κ.λ.π.), επίσης δε παρέλειψε να εξετάσει τους ισχυρισμούς της ενστάσεως ότι από τα προσαχθέντα από την αναιρεσείουσα στοιχεία απεδεικνύετο ότι οι ανωτέρω εκλογείς δεν κατοικούσαν στο Δήμο Φερών κατά την κρίσιμη περίοδο. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι η πιο πάνω κρίση του διοικητικού πρωτοδικείου είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην προηγούμενη σκέψη, δεν έχρηζαν δε ειδικότερης απαντήσεως οι προαναφερθέντες ισχυρισμοί της αναιρεσείουσας, οι οποίοι ήταν απαράδεκτοι αφού, κατά τα ήδη εκτεθέντα, το δικάσαν δικαστήριο δεν είχε κατά νόμον τη δυνατότητα παρεμπόπτοντος ελέγχου της νομιμότητας της βεβαιώσεως του Δημάρχου περί μόνιμης κατοικίας των ανωτέρω εκλογέων.

6. Επειδή, στο άρθρο 67 παρ. 2 του ως άνω Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006) ορίζεται ότι: «Ο κατά το άρθρο 258 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας παρεμπόπτων έλεγχος της εγγραφής, μετεγγραφής ή διαγραφής εκλογέα στους ή από τους εκλογικούς καταλόγους του οικείου Δήμου ή Κοινότητας, χωρεί κατά των πράξεων αυτών μόνο αν αυτές έγιναν κατά τη σύνταξη ή αναθεώρηση των εκλογικών καταλόγων κατά τη διάρκεια του έτους, που προηγείται της ημερομηνίας διενέργειας των δημοτικών ή κοινοτικών εκλογών». Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το δικάσαν διοικητικό πρωτοδικείο απέρριψε τον προβληθέντα με την ένσταση της αναιρεσείουσας λόγο περί νομικής πλημμελείας των μεταδημοτεύσεων των εκλογέων και, με την αιτιολογία ότι, σύμφωνα με το άρθρο 67 παρ. 2 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, οι 53/14.6.2002 και 6/28.1.1999 αποφάσεις του Δημάρχου Φερών περί μεταδημοτεύσεως, αντιστοίχως, των εν λόγω εκλογέων δεν ελέγχονται παρεμπόπτοντως, αφού εκδόθηκαν σε χρόνο προγενέστερο του έτους (2005) που προηγήθηκε της διενέργειας των επιδικών δημοτικών εκλογών (15.10. και 22.10.2006). Με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η αιτιολογία της πιο πάνω απορριπτικής κρίσεως του δικάσαντος δικαστηρίου δεν είναι νόμιμη, διότι στηρίζεται στη διάταξη του άρθρου 67 παρ. 2 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006), η οποία αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 8, 20 παρ. 1 και 52 του Συντάγματος και στην αρχή της αναλογικότητας ή, άλλως, δεν καταλαμβάνει τις

μεταδημοτεύσεις που έγιναν πριν από την ισχύ του ν. 3463/2006 ή, πάντως, δεν είναι εφαρμοστέα εν προκειμένω, εφόσον υπερισχύει, ως ειδικότερη, κατά την άποψη της αναιρεσείουσας, η διάταξη του άρθρου 258 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, που επιτρέπει τον παρεμπόμποντα έλεγχο των μεταδημοτεύσεων χωρίς χρονικό περιορισμό. Όπως, όμως, προκύπτει από το δικόγραφο της ενστάσεως, η αναιρεσείουσα είχε προβάλει ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου ότι οι βεβαιώσεις του Δημάρχου Φερών περί μόνιμης κατοικίας των πιο πάνω εκλογέων επί διετία στο Δήμο δεν είναι νόμιμες διότι δεν είχε γίνει από το Δήμαρχο ο προσήκων έλεγχος ως προς τη συνδρομή της διετούς μόνιμης κατοικίας, με την εκτίμηση εγγράφων στοιχείων (φορολογικών δηλώσεων, λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος κ.λ.π.). Δεν είχε δηλαδή αμφισβητήσει η αναιρεσείουσα ότι οι ως άνω πράξεις μεταδημοτεύσεως στηρίζονται σε σχετικές αιτήσεις των ανωτέρω εκλογέων και σε βεβαιώσεις του Δημάρχου περί μόνιμης κατοικίας, δηλαδή ότι υφίστανται τα στοιχεία στα οποία εξαντλείτο εν προκειμένω ο παρεμπόμπων δικαστικός έλεγχος, κατά τα εκτιθέμενα στην 4η σκέψη. Ο ανωτέρω λόγος της ενστάσεως ήταν σε κάθε περίπτωση απορριπτός ως απαράδεκτος, αφού, κατά τα ήδη εκτεθέντα, το διοικητικό πρωτοδικείο δεν είχε κατά νόμον τη δυνατότητα παρεμπόμποντος ελέγχου της νομιμότητας της βεβαιώσεως του Δημάρχου. Κατά συνέπεια, ορθώς απορρίφθηκε ο λόγος αυτός της ενστάσεως, ανεξαρτήτως της νομιμότητας της ως άνω αιτιολογίας της απορριπτικής κρίσεως του δικάσαντος δικαστηρίου, πρέπει, δε, ως εκ τούτου, να απορριφθούν ως αλυσιτελώς προβαλλόμενοι οι προαναφερθέντες λόγοι αναιρέσεως με τους οποίους πλήσσει η αιτιολογία αυτή.

7. Επειδή, στο άρθρο 44 παρ. 3 και 4 του ως άνω Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων ορίζεται ότι: «3. Η προτίμηση του εκλογέα εκφράζεται με σταυρό που σημειώνεται με στυλογράφο μαύρης ή κυανής απόχρωσης δίπλα στο ονοματεπώνυμο κάθε υποψηφίου ... 4. Σταυρός προτίμησης που σημειώνεται με διαφορετικό τρόπο θεωρείται ότι δεν είναι γραμμένος και η εγκυρότητα του ψηφοδέλιου ελέγχεται, σύμφωνα με τη διάταξη της περιπτώσεως γ` της παρ. 1 του άρθρου 45». Σύμφωνα δε με το άρθρο 45 παρ. 1 περίπτ. γ` του αυτού Κώδικα, το ψηφοδέλτιο είναι άκυρο «... γ) Αν έχουν σημειωθεί σε οποιαδήποτε πλευρά του λέξεις, φράσεις, υπογραμμίσεις, στίγματα ή άλλα σημεία, εφόσον αποτελούν διακριτικά γνωρίσματα που παραβιάζουν με τρόπο προφανή το απόρρητο της ψηφοφορίας». Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, σημεία, λέξεις, στίγματα, φράσεις, σχισίματα, αναδιπλώσεις, κηλίδες, καθώς επίσης και σταυροί προτιμήσεως μπορεί να επιφέρουν ακυρότητα του ψηφοδέλιου, εάν θεωρηθεί ότι αποτελούν διακριτικά γνωρίσματα με τα οποία παραβιάζεται η συνταγματική αρχή της μυστικότητας της ψηφοφορίας, εάν δηλαδή κριθεί ότι η ύπαρξη των αναφερθέντων σημείων, στιγμάτων, σχισισμάτων κ.λ.π. καταλείπει την δυνατότητα να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως ο εκλογέας που ψήφισε με το συγκεκριμένο ψηφοδέλτιο. Κατά την εκδίκαση των σχετικών με το κύρος των δημοτικών και κοινοτικών εκλογών διαφορών, τα αρμόδια διοικητικά δικαστήρια κρίνουν αν, στη συγκεκριμένη περίπτωση, τα αναφερθέντα σημεία αποτελούν ή όχι διακριτικά γνωρίσματα με βάση το νόμο, τους κανόνες της λογικής και τα διδάγματα της κοινής πείρας και λαμβάνοντας υπ` όψιν τις εκάστοτε συνθήκες υπό τις οποίες τελεί ο εκλογέας, το είδος του σημείου, τη θέση του, τον τρόπο χαράξεως και, όταν πρόκειται για σταυρούς προτιμήσεως, το πάχος ή το χρώμα τους, προκειμένου να συναγάγουν αν το εκάστοτε αμφισβητούμενο σημείο έχει τεθεί τυχαία ή σκόπιμα. Η επί της ουσίας κρίση του διοικητικού δικαστηρίου περί διακριτικού γνωρίσματος, εφ` όσον εναρμονίζεται προς τους κανόνες της λογικής και τα διδάγματα της κοινής πείρας δεν υπόκειται, ως κρίση περί πραγμάτων, σε αναιρετικό έλεγχο (βλ. Σ.τ.Ε. 1558, 343-4, 244/2004, 1322, 914/2000).

8. Επειδή, εν προκειμένω, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το διοικητικό πρωτοδικείο, απορρίπτοντας σχετικούς λόγους της ενστάσεως της αναιρεσείουσας, δέχθηκε ότι ορθώς είχαν κριθεί άκυρα από τις οικείες εφορευτικές επιτροπές δύο ψηφοδέλτια του συνδυασμού της, διότι έφεραν διακριτικά γνωρίσματα που παρεβίαζαν το απόρρητο της ψηφοφορίας. Ως προς τα ψηφοδέλτια αυτά, το δικάσαν δικαστήριο δέχθηκε, ειδικότερα, τα εξής: «Το με αριθμό 60 ψηφοδέλτιο του 386ου εκλογικού τμήματος ... το οποίο φέρει σχίσμο στη μέση του ψηφοδελτίου κατά την πρώτη αναδίπλωση αυτού, εμφανώς κατά την κοινή πείρα δεν μπορεί να προκληθήκε κατά την αποσφράγιση του φακέλου, νομίμως κρίθηκε και καταμετρήθηκε ως άκυρο ... Περαιτέρω, το με αριθμό 173 ψηφοδέλτιο ... του 393ου εκλογικού τμήματος ... φέρει σκίσιμο στη δεξιά πλευρά αυτού το οποίο συνίσταται στην αφαίρεση τμήματος χάρτου του ψηφοδελτίου λίγο πάνω από τη μέση αυτού, το οποίο προφανώς δεν προήλθε κατά την αποσφράγιση του φακέλου, όπως προκύπτει από τη θέση και το είδος του σκισίματος και συνεπώς ορθώς κρίθηκε και καταμετρήθηκε ως άκυρο». Οι πιο πάνω κρίσεις του διοικητικού πρωτοδικείου ως προς την ακυρότητα των προαναφερομένων δύο ψηφοδελτίων αιτιολογούνται, ενόψει των εκτιθεμένων στην προηγούμενη σκέψη, νομίμως και επαρκώς, αφού περιγράφεται με σαφήνεια το σχίσμο που διαπιστώθηκε στα ψηφοδέλτια αυτά και γίνεται αναφορά σε νόμιμα στοιχεία κρίσεως (είδος και θέση του σχισίματος), τα οποία εκτιμήθηκαν από το δικάσαν δικαστήριο, σύμφωνα με τους κανόνες της λογικής και τα διδάγματα της κοινής πείρας, προκειμένου τούτο να καταλήξει και στις δύο περιπτώσεις στο συμπέρασμα ότι τα επίμαχα ψηφοδέλτια ορθώς κρίθηκαν άκυρα από τις οικείες εφορευτικές επιτροπές, διότι φέρουν διακριτικά γνωρίσματα με τα οποία παραβιάζεται η μυστικότητα της ψηφοφορίας. Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι οι λόγοι αναιρέσεως με τους οποίους προβάλλονται τα αντίθετα, οι ίδιοι δε λόγοι, καθ' ο μέρος πλήσσουν την ανέλεγκτη κατ' αναιρέση κρίση περί πραγμάτων του δικάσαντος δικαστηρίου, είναι απορριπτέοι ως απαράδεκτοι.

9. Επειδή, περαιτέρω, η αναιρεσείουσα είχε προβάλει με την ένστασή της ότι το με αριθ. 201 ψηφοδέλτιο του 401ου εκλογικού τμήματος, του συνδυασμού του αναιρεσιβλήτου, φέρει στην πίσω πλευρά το χαρακτηριστικό σημείο U, γραμμένο με μολύβι, προκειμένου να προσδιορισθεί το πρόσωπο του εκλογέα. Το διοικητικό πρωτοδικείο απέρριψε τον ως άνω λόγο, αφού δέχθηκε ότι το επίμαχο ψηφοδέλτιο φέρει στο πίσω μέρος αυτού μικρό μαύρο στίγμα σε σχήμα U, το οποίο καταφανώς προέρχεται από την εκτύπωση του ψηφοδελτίου, και, συνεπώς, ορθώς κρίθηκε έγκυρο από την οικεία εφορευτική επιτροπή. Η κρίση αυτή του δικάσαντος δικαστηρίου είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην 7η σκέψη, είναι δε απορριπτέος ως αβάσιμος ο περί του εναντίου λόγος αναιρέσεως, ενώ, περαιτέρω, ο ίδιος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος κατά το μέρος που πλήσσει την ανέλεγκτη αναιρετικώς ουσιαστική κρίση του δικάσαντος διοικητικού πρωτοδικείου.

10. Επειδή, το διοικητικό πρωτοδικείο δέχθηκε ότι ορθώς κρίθηκαν έγκυρα από τις οικείες εφορευτικές επιτροπές ορισμένα ψηφοδέλτια του συνδυασμού του αναιρεσιβλήτου και απέρριψε τον περί του αντιθέτου λόγο της ενστάσεως της αναιρεσείουσας. Ειδικότερα, το δικαστήριο της ουσίας δέχθηκε τα εξής: «Εκ του λόγου ότι τα ψηφοδέλτια του συνδυασμού του καθ' ου η ένσταση με αριθμό 161 του 396ου εκλογικού τμήματος (.....), με αριθμό 70 του 397ου εκλογικού τμήματος (.....), με αριθμό 138 του 398ου εκλογικού τμήματος (.....), με αριθμό 71 του 400ου εκλογικού τμήματος (.....) καθώς και τα με αριθμό 26 και 106 ψηφοδέλτια του 401ου εκλογικού τμήματος (.....), βρέθηκαν χωρίς τοπικό

συμβούλιο ενώ όλα τα άλλα ψηφοδέλτια του ίδιου συνδυασμού είχαν τυπωμένο το τοπικό συμβούλιο, ήτοι εκ μόνου του λόγου ότι οι εκλογείς αυτοί χρησιμοποίησαν τυχόν ψηφοδέλτιο από άλλο δημοτικό διαμέρισμα (.....) το οποίο δεν είχε τοπικό συμβούλιο, δεν αποκαλύπτεται η ταυτότητα του εκλογέως, ως εκ τούτου ορθώς κρίθηκαν έγκυρα όλα τα ως άνω ψηφοδέλτια». Η κρίση αυτή του διοικητικού πρωτοδικείου είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη, ενόψει της διατάξεως του άρθρου 5 παρ. 9 του ν. 2539/1997, από την οποία συνάγεται ότι αν εκλογέας χρησιμοποιήσει ψηφοδέλτιο άλλου δημοτικού διαμερίσματος, το ψηφοδέλτιο αυτό δεν λαμβάνεται υπόψη για την εκλογή των μελών του τοπικού συμβουλίου, κατ' αρχήν όμως είναι έγκυρο για το συνδυασμό του υποψηφίου δημάρχου (βλ. Σ.τ.Ε. 3968/2003, 2370/2000), είναι δε απορριπτέος ως αβάσιμος ο περί του αντιθέτου λόγος αναιρέσεως, με τον οποίο η αναιρεσείουσα απλώς προβάλλει ότι για την ακύρωση των επιμάχων ψηφοδελτίων αρκούσε το γεγονός ότι χρησιμοποιήθηκαν σε άλλο δημοτικό διαμέρισμα από αυτό για το οποίο τυπώθηκαν, χωρίς να ισχυρίζεται ότι επικαλέσθηκε ενώπιον του δικάσαντος διοικητικού πρωτοδικείου πραγματικά περιστατικά από τα οποία προέκυπτε παραβίαση της αρχής της μυστικότητας της ψηφοφορίας, τα οποία δεν ελήφθησαν υπόψη από το δικάσαν δικαστήριο (πρβλ. Σ.τ.Ε. 3968/2003).

11. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 1 περίπτ. δ' του ως άνω Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, το ψηφοδέλτιο είναι άκυρο «... δ) Αν βρεθεί στο φάκελο με ένα ή περισσότερα άλλα έγκυρα ή άκυρα ψηφοδέλτια του ίδιου ή διαφορετικού συνδυασμού ή με λευκά». Εν προκειμένω, η αναιρεσείουσα είχε προβάλει με την ένστασή της ότι, στο 386ο εκλογικό τμήμα, χωρίς κανένα εμφανή λόγο και χωρίς να έχει καμμία ένδειξη ή αποτύπωση κρίθηκε άκυρο το υπ' αριθμ. 231 ψηφοδέλτιο του συνδυασμού της, επίσης δε χωρίς εμφανή λόγο κρίθηκε άκυρο και έτερο ψηφοδέλτιο του συνδυασμού της, το οποίο δεν αριθμήθηκε. Το διοικητικό πρωτοδικείο έκρινε ότι «ως αβάσιμοι πρέπει να απορριφθούν και οι ισχυρισμοί της ενισταμένης που αφορούν το με αριθμό 231 και το χωρίς αριθμηση ψηφοδέλτιο του συνδυασμού της, του ίδιου [386ου] εκλογικού τμήματος, αφού καταφανώς προκύπτει ως εκ της αναδιπλώσεώς τους ότι το αριθμημένο ψηφοδέλτιο κρίθηκε νομίμως, κατ' άρθρο 45 παράγραφος 1 περίπτωση δ', άκυρο αφού βρέθηκε στον ίδιο φάκελο με το χωρίς αριθμηση ψηφοδέλτιο του ίδιου συνδυασμού». Η κρίση αυτή του διοικητικού πρωτοδικείου είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη, ενόψει της προαναφερομένης διατάξεως του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, πρέπει δε να απορριφθεί ως αβάσιμος ο περί του αντιθέτου λόγος αναιρέσεως, ενώ, περαιτέρω, ο ίδιος λόγος είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος καθ' ο μέρος αμφισβητεί την ανέλεγκτη αναιρετικώς ουσιαστική κρίση του δικάσαντος δικαστηρίου ότι από την αναδίπλωση των επιμάχων ψηφοδελτίων προκύπτει ότι αυτά ευρέθησαν στον ίδιο φάκελο.

12. Επειδή, περαιτέρω, η αναιρεσείουσα είχε προβάλει με την ένστασή της τα εξής: «Παρόλο που δεν επιτρέπεται και δεν έχει νόημα η σταυροδότηση υποψηφίων στο Β' γύρο των Δημοτικών Εκλογών, εν τούτοις 3 ψηφοδέλτια του συνδυασμού του καθ' ου, στο εν λόγω [υπ' αριθμ. 395] εκλογικό τμήμα, βρέθηκαν σταυρωμένα και συγκεκριμένα, α) το υπ' αριθμ. 214 βρέθηκε να έχει σταυρό στο όνομα του και του τοπικού συμβούλου, β) το υπ' αριθμ. 142 βρέθηκε να έχει σταυρούς στο όνομα του και στο όνομα του τοπικού συμβούλου και γ) το υπ' αριθμ. 39 βρέθηκε να έχει σταυρούς στο όνομα του, στο όνομα του και στο όνομα του τοπικού συμβούλου Και τα τρία ψηφοδέλτια αυτά συνάγεται ότι είχαν σταυρό στο όνομα του, και είναι τα μοναδικά σ' όλο το εκλογικό τμήμα (και από τους δύο συνδυασμούς) που βρέθηκαν σταυρωμένα. Τούτο δεν είναι τυχαίο, αλλά είναι

προφανές ότι οι συγκεκριμένοι ψηφοφόροι θέλησαν να παραβιάσουν τη μυστικότητα της ψηφοφορίας και να φανερώσουν το πρόσωπό τους προφανέστατα στον σταυροδοτηθέντα και στα τρία Τα συγκεκριμένα ψηφοδέλτια κακώς θεωρήθηκαν έγκυρα και πρέπει να κριθούν άκυρα». Το διοικητικό πρωτοδικείο δέχθηκε τα ακόλουθα: «Τα με αριθμό 39, 142 και 214 ψηφοδέλτια του συνδυασμού του καθ' ου ... του ... ως άνω [υπ' αριθμ. 395] εκλογικού τμήματος, τα οποία βρέθηκαν να φέρουν σταυρούς προτιμήσεως υπέρ υποψηφίων δημοτικών και τοπικών συμβούλων, ορθώς κρίθηκαν έγκυρα αφού ... τυχόν θέση σταυρού προτιμήσεως όπου αυτός δεν απαιτείται δεν επάγεται άνευ ετέρου την ακυρότητα του ψηφοδελτίου, απορριπτομένου ως αβάσιμου κάθε περί του αντιθέτου ισχυρισμού της ενισταμένης». Η κρίση όμως αυτή του διοικητικού πρωτοδικείου αιτιολογείται πλημμελώς, αφού τούτο περιορίσθηκε στη γενική αναφορά ότι η σημείωση σταυρού προτιμήσεως όπου αυτός δεν απαιτείται δεν επάγεται άνευ ετέρου την ακυρότητα του ψηφοδελτίου, παραλείποντας, έτσι, να εξετάσει τον ουσιώδη ισχυρισμό της αναιρεσείουσας ότι, εν προκειμένω, κατά την επαναληπτική ψηφοφορία, κατά την οποία δεν απαιτείτο κατά νόμον η σημείωση σταυρού προτιμήσεως, έλαβε χώραν συνδυαστική σταυροδοσία, συνισταμένη στο ότι τα ως άνω τρία ψηφοδέλτια έφεραν σταυρό προτιμήσεως υπέρ του ιδίου υποψηφίου, που σημειώθηκε με πρόθεση να αποτελέσει διακριτικό γνώρισμα, το οποίο παραβιάζει το απόρρητο της ψηφοφορίας (πρβλ. Σ.τ.Ε. 3029/2003, 3002/2000 κ.α.). Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτός ο σχετικός λόγος αναιρέσεως. Μειοψήφησε ο Σύμβουλος Ν. Σακελλαρίου, ο οποίος διετύπωσε την εξής γνώμη: «Η κρίσις του δικάσαντος δικαστηρίου περί της εγκυρότητας των προαναφερθέντων ψηφοδελτίων - εν όψει του ως άνω προβληθέντος από τον ήδη αναιρεσείοντα ισχυρισμού - είναι πλήρως και νομίμως αιτιολογημένη, η δε περαιτέρω αμφισβήτησις της κρίσεώς του περί του ότι η θέσις σταυρού προτιμήσεως στα επίδικα ψηφοδέλτια κατά την επαναληπτική ψηφοφορία δεν συνιστά διακριτικό γνώρισμα παραβιάζον το απόρρητο της ψηφοφορίας, εκφεύγει ως ουσιαστική κρίσις τον αναιρετικών έλεγχον του Δικαστηρίου. Συνεπώς, ο σχετικός λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτέος το μεν ως αβάσιμος, το δε ως απαράδεκτος».

13. Επειδή, η αναιρεσείουσα είχε προβάλει με την ένστασή της τον κύριο ισχυρισμό ότι, στο 386ο εκλογικό τμήμα, το υπ' αριθμ. 263 ψηφοδέλτιο του συνδυασμού του αναιρεσιβλήτου είναι καταχωρημένο εσφαλμένα ως έγκυρο, στον πίνακα διαλογής, καίτοι ακυρώθηκε με πράξη της εφορευτικής επιτροπής, η οποία καταχωρήθηκε στο βιβλίο πράξεων αυτής. Περαιτέρω, η αναιρεσείουσα είχε προβάλει τον επικουρικό ισχυρισμό ότι, σε κάθε περίπτωση, το εν λόγω ψηφοδέλτιο θα έπρεπε να κριθεί άκυρο από το διοικητικό πρωτοδικείο, διότι έφερε «εμφανή ένδειξη πατημασιάς», στοιχείο που απεδείκνυε, κατά την αναιρεσείουσα, την πρόθεση του εκλογέα να αποδοκιμάσει το συνδυασμό. Το διοικητικό πρωτοδικείο δέχθηκε τα εξής: «Ο ισχυρισμός της ενισταμένης ότι το με αριθμό 263 ψηφοδέλτιο του συνδυασμού του καθ' ου η ένσταση του ... [386ου] εκλογικού τμήματος πρέπει να κριθεί ως άκυρο διότι, κατά τους ισχυρισμούς της, φέρει εμφανή ένδειξη πατημασιάς που αποδεικνύει την πρόθεση του εκλογέως να αποδοκιμάσει το συνδυασμό, απορριπτέος κρίνεται ως αβάσιμος ενόψει του ότι ο ρύπος που αχνά και όχι εμφανώς εμφανίζεται στο εν λόγω ψηφοδέλτιο προφανώς οφείλεται σε αδεξιότητα του ψηφοφόρου, από τα χέρια του οποίου τυχόν κατέπεσε». Η κρίση όμως αυτή του δικάσαντος δικαστηρίου είναι πλημμελώς αιτιολογημένη, αφού τούτο παρέλειψε να εξετάσει τον ως άνω κύριο ισχυρισμό της αναιρεσείουσας, ο οποίος ήταν ουσιώδης, αφού, σε περίπτωση που ήταν αληθής, το ανωτέρω ψηφοδέλτιο δεν θα συνυπολογιζόταν στα έγκυρα, λόγω της ακυρώσεώς του από την εφορευτική επιτροπή, δεν θα ηδύνατο δε το δικαστήριο της ουσίας να ελέγξει αυτεπαγγέλτως την ορθότητα της κρίσεως της εφορευτικής

επιτροπής περί ακυρότητας του ψηφοδέλιου. Συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτός ο σχετικός λόγος αναιρέσεως. Μειοψήφησε ο Σύμβουλος Γ. Ποταμιάς, ο οποίος διετύπωσε την εξής γνώμη: Κατά τα ανωτέρω η ένσταση της αναιρεσείουσας περιείχε ένα αίτημα στηριζόμενο σε δύο ισχυρισμούς. Το αίτημα ήταν να μη συνυπολογιστεί ως έγκυρο το υπ` αριθμ. 263 ψηφοδέλτιο του συνδυασμού του αναιρεσιβλήτου στο 386ο εκλογικό τμήμα για δύο λόγους α) αφ` ενός μεν γιατί ουχί νομίμως ήταν καταχωρημένο ως έγκυρο στον πίνακα διαλογής καίτοι είχε ακυρωθεί με πράξη της εφορευτικής επιτροπής και β) ότι σε κάθε περίπτωση το εν λόγω ψηφοδέλτιο θα έπρεπε να κριθεί άκυρο από το διοικητικό πρωτοδικείο, διότι έφερε «εμφανή ένδειξη πατημασιάς». Εφόσον όμως το δικάσαν δικαστήριο, στο οποίο περιήλθε με την ένσταση η εξουσία να κρίνει την εγκυρότητα του ψηφοδέλιου, έκρινε τελικώς ότι το συγκεκριμένο ψηφοδέλτιο ήταν έγκυρο και έπρεπε να συνυπολογιστεί ως έγκυρο υπέρ του συνδυασμού του αναιρεσιβλήτου, ο ως άνω πρώτος ισχυρισμός της αναιρεσείουσας κατέστη μη ουσιώδης και παρείλκε η εξέτασή του δοθέντος ότι δεν είχε πλέον επιρροή στο αβάσιμο εν τέλει αίτημά της να μη συνυπολογιστεί ως έγκυρο υπέρ του συνδυασμού του αναιρεσιβλήτου το εν λόγω ψηφοδέλτιο.

14. Επειδή, ενόψει των προεκτεθέντων, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να αναιρεθεί η 363/2006 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Βόλου ως προς τις κρίσεις της για τις οποίες γίνονται δεκτοί λόγοι αναιρέσεως, η δε υπόθεση, η οποία χρειάζεται διευκρίνηση κατά το πραγματικό, πρέπει να παραπεμφθεί, κατά τα αναιρούμενα μέρη, στο ίδιο δικαστήριο για νέα, νόμιμη, κρίση.

Διά ταύτα

Δέχεται εν μέρει την κρινόμενη αίτηση.

Αναιρεί εν μέρει την 363/2006 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Βόλου, στο οποίο και παραπέμπει την υπόθεση, κατά τα αναιρούμενα μέρη, για νέα, νόμιμη, κρίση, σύμφωνα με το σκεπτικό.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου και

Συμφηφίζει τη δικαστική δαπάνη μεταξύ των διαδίκων.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 7 Μαΐου 2007 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 23ης Ιουλίου 2007.

Ο Πρόεδρος του Γ` Τμήματος
Τμήματος
Γ. Σταυρόπουλος

Η Γραμματέας του Γ`
Δ. Μουζάκη

Ε.Φ.